

El Priorat, pla de gestió

(DDP 008)

En el darrer article dèiem que l'excepcionalitat i universalitat del nostre territori ve donada per la suma de tots els elements distints i distintius que el configuren.

En aquest sentit, el nivell de diversitat paisatgística que tenim en una extensió relativament petita com la del Priorat, és el que il·lustra de manera més clara aquesta riquesa d'elements distintius, la suma de la qual és el que ens confereix l'excepcionalitat esmentada.

Actualment ja hi ha documents que certifiquen aquesta diversitat i la descriuen. El primer d'aquests documents, bàsics i imprescindibles, és el *document informatiu* del que ha de ser —esperem que aviat ja de manera definitiva— la **Carta del Paisatge del Priorat**.

Aquest document aprovat ja fa anys, concretament el 2006, estableix que el Priorat està conformat per 18 unitats de paisatge diferents, determinades per raons geològiques, orogràfiques, urbanes, viàries, de conreus, etc.

L'altre document, que en certa manera beu també de la font del primer, és el Catàleg del Paisatge del Camp de Tarragona, que també estableix una divisió en unitats, en aquest cas a una escala més general i no tant detallada. Aquestes unitats i les característiques i valors de cadascuna són la base per poder regular, ja en el marc del Pla Territorial Parcial del Camp de Tarragona, les orientacions que es desprenen de la caracterització de cada espai.

A aquests documents hi podríem afegir, en àmbits cada vegada més generals, però que en certa manera es complementen, la Llei del Paisatge de Catalunya i el Conveni Europeu del Paisatge.

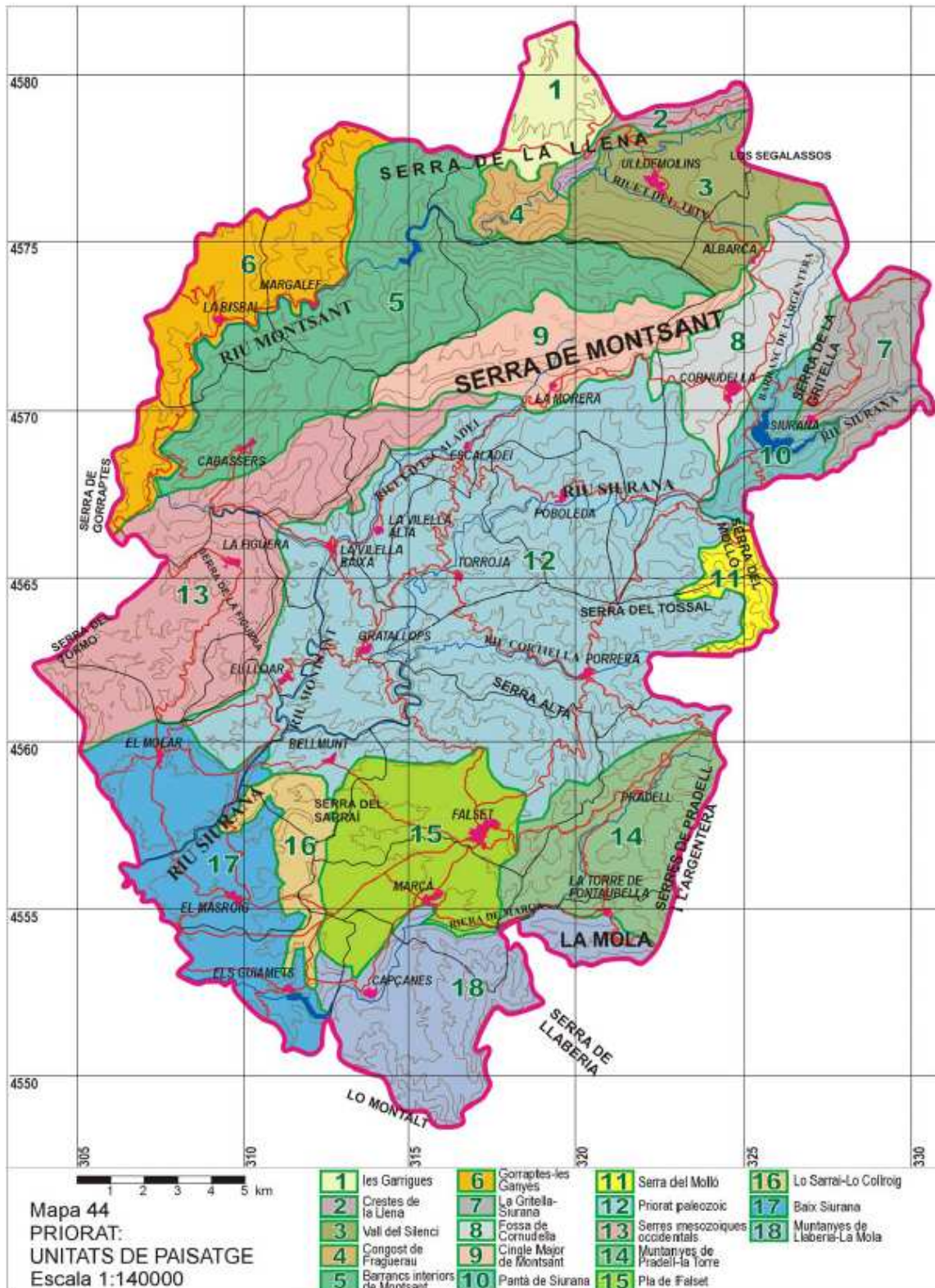
Tot això ens permet tenir al nostre abast uns instruments, tant pel que fa al necessari marc de referència en els diferents nivells en què ens puguem situar, com pel que fa a la normativa sobre l'ordenació del territori en els àmbits que ens són més propers.

I tot això què té a veure amb el projecte de PRIORITAT?

Molt, hi té a veure. I això és així perquè entre els requisits que la UNESCO demana per inscriure un bé com a **paisatge cultural** dins de la llista del patrimoni mundial, hi ha el compromís, en forma de **pla de gestió** en què s'estableixi i es garanteixi que els valors pels quals tu has postulat a ser declarat patrimoni mundial, seran preservats (que no vol dir fossilitzats i museïtzats) i gestionats de tal manera que segueixin sent vius i segueixin donant testimoni del valor excepcional que se'ls ha reconegut per la màxima autoritat en aquesta matèria.

Dit d'una altra manera, per poder optar al reconeixement de la UNESCO hem de ser conscients del valor del paisatge que tenim i ser capaços de dotar-nos dels instruments de gestió (acords, consensos, normes i directrius) que ens permetin desenvolupar-nos i avançar com a societat en tots els àmbits sense carregar-nos el que tenim de més valuós i que ens identifica com a territori i ens fa ser com som. I això no és la quadratura del cercle ni demanar la lluna en un cove.

Si tenim clar quin ha de ser el model del nostre futur i volem treballar en aquest camí, podrem fer-ho.

Per a més informació:

<http://www20.gencat.cat/portal/site/ptop/menuitem.2a0ef7c1d39370645f13ae92b0c0e1a0/?vgnnextoid=9b3c49a431489210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=9b3c49a431489210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>

Prioritat, PROCÉS, ETAPES I REQUISITS (DDP-009)

El projecte de candidatura d'un determinat bé per tal que sigui declarat patrimoni mundial i que la UNESCO l'inscrigui en la llista dels bens que configuren aquest patrimoni de tota la humanitat, té una sèrie d'etapes i obliga a seguir uns determinats protocols que cal respectar si no es vol fer pasqua abans de rams.

Les iniciatives que promouen candidatures poden sorgir de maneres diferents i ser impulsades per organismes, entitats o institucions diverses. Però, sigui com sigui, en el protocol rigorós que cal seguir, s'estableix que són els estats els que presenten a la Comissió del Patrimoni les candidatures que han escollit entre les que ja tenen inscrites en la seva llista indicativa pròpia.

En el nostre cas, abans de figurar com a bé en aquesta llista estatal, caldrà que al Generalitat, la Direcció General de Patrimoni en concret i el Govern en pes, assumeixin i es facin seva la candidatura del Priorat a ser inscrit com a paisatge cultural agrari de muntanya mediterrània.

Perquè això sigui possible, des de la vessant política cal que els institucions locals i comarcals se sumin a la iniciativa que, en el nostre cas, sorgeix de la societat civil. En aquest sentit, i tal com es va presentar públicament el mes d'abril passat, el Consell Comarcal ha signat amb Prioritat un conveni marc per impulsar conjuntament la candidatura.

A més, per tal que la Generalitat ens doni suport, ens cal seguir també un determinat protocol: contactes, preparació de dossiers previs i de recopilació de documentació suficientment rigorosa i ben estructurada per demostrar la solidesa de l'argumentació que presentarem i per demanar complicitats del món acadèmic, més enllà de les implicacions altruistes. Aquest dossier caldrà presentar-lo als tècnics del primer esglau de l'escala per poder anar avançant en la resta de camí.

Optar a ser declarat patrimoni mundial no és una operació de marqueting encaminada a vendre, és una tria molt seriosa en determinat sentit. És una aposta per un model que ens permeti seguir sent i vivint al nostre territori respectant el que hem heretat, el patrimoni, i gestionant-lo de manera que els que vinguin darrere nostre recullin el repte, sabent que s'ho val.

Fins que aquest primer esglau del procés general no s'hagi pujat, fins que la candidatura del Priorat no s'hagi presentat a les nostres institucions i tingui el vistiplau de la Generalitat i el compromís del govern català d'assumir-la i de donar suport a tot el territori que la impulsa, no em de fer escarafalls. Hem de treballar, hem de seguir fent difusió del projecte en clau comarcal, hem de sumar voluntats i il·lusions i, sobretot, no hem de posar el carro davant dels bous, o no llaurarem ni anirem enlloc.

En aquesta secció que fem periòdicament a cada número d'aquest diari quinzenal, us

anirem donant informació tant de continguts del projecte de candidatura, com de les gestions que es vagin fent. I estem oberts a qualsevol aportació a l'adreça que us adjuntem al final de cada article. I si us voleu fer socis de Prioritat, ja ho sabeu!!

PRIORITAT, PRIORAT, PAISATGE CULTURAL, PATRIMONI MUNDIAL (DDP-010)

Avui, en aquest espai us volem fer una síntesi dels fets que ens han dut fins on som ara, fins a les portes de presentar al govern català el nostre projecte, perquè sigui assumit com a projecte de país. Us volem fer una mica de memòria i per això farem un repàs cronològic dels esdeveniments més destacats impulsats des de l'Administració i des de la societat civil, en relació al procés de valorització i gestió del paisatge del Priorat.

- 1998-2003. El Consell Comarcal del Priorat va impulsar i finançar –en conveni amb la Generalitat i els ajuntaments implicats– diferents programes de senyalització turística rural que van permetre la senyalització de 38 itineraris pedestres en 14 municipis, amb l'objectiu destacat d'afavorir la descoberta a peu del territori i de posar en valor el paisatge de la comarca.
- 2000. *Diagnosi socioeconòmica de la comarca del Priorat*, en la qual s'esmenta explícitament la importància del paisatge en termes naturals i culturals, la seva diversitat i bon estat de conservació i el seu valor com element identificador i singular.
- 2001. *Document de síntesi: proposta de l'estratègia de desenvolupament comarcal i del programa d'actuacions a incloure dins el programa -correspondència amb el PDRI 2001-2006-* i les directrius emmarcades en els plans *Leader Plus*, 2001-2006 basades en la *Cultura del vi*, entenent el sector vitivinícola com a l'eix vertebrador, en tant que el sector més dinàmic.
- 2002. Creació del Parc Natural de la Serra de Montsant.
- 2004. Inici de la redacció de la *Carta del paisatge del Priorat (CPP)*.
- 2004. **Agenda 21** a diferents municipis de la comarca, Marçà (enllestida) Falset, Ulldemolins (encetades).
- 2004. Creació del Consorci per a la Protecció i la Gestió de l'Espai d'Interès Natural Serra de Llaberia.
- 2004. Creació de la Comissió del Territori de la Denominació d'Origen Qualificada Priorat, per la protecció del paisatge que delimita.
- 2006. Aprovació del Document Informatiu de la Carta de Paisatge del Priorat.
- *PDRI 2007-2013*
- 2007. Aprovació del *Document d'Intencions de la Carta de Paisatge del Priorat*, on s'acorda el desenvolupament d'objectius paisatgístics.
- 2002-2009. Actuacions diverses per iniciativa del Parc Natural de Montsant (bibliografia, activitats, etc)
- 2006-2009. [Xarxa de Camins del Priorat](#): projecte per a la recuperació d'antics camins històrics i tradicionals del Priorat, amb l'objectiu d'afavorir l'entourisme i el turisme a peu com a turisme lent i especialment sensibilitzat pels valors patrimonials i paisatgístics (Pla de Foment del Turisme al Priorat).
- 2008. Desenvolupament de l'**Agenda 21** dels pobles del Parc Natural de la Serra de Montsant
- 2009. Inici de la redacció del Pla especial de protecció del medi natural i del paisatge de Parc Natural de la serra de Montsant.
- 2009. Signatura del conveni de col·laboració DPTOP, Observatori del Paisatge i Consell Comarcal del Priorat per al desenvolupament final de la Carta del Paisatge del Priorat.
- 2009. Signatura del conveni marc de col·laboració entre PRIORITAT i el Consell Comarcal del Priorat per a impulsar el projecte de candidatura de la comarca a paisatge cultural patrimoni mundial.
- 2006-2010. Elaboració i aprovació del catàleg del Paisatge del Camp de Tarragona.
- 2010. Aprovació del Pla Territorial Parcial del Camp de Tarragona, que estableix diferents grau de protecció per al 99 % del territori de la comarca.
- 2010. Acord del Consell d'alcaldes del Priorat per tal de donar suport al projecte de candidatura de la comarca a paisatge cultural patrimoni mundial

- 1999. Creació de la *Plataforma per la defensa del patrimoni natural del Priorat*, entitat especialment preocupada per fomentar el debat sobre el paisatge a la comarca.
- 2001-2002. "Petjades sobre el coster" Treball de recerca sobre les construccions rurals de pedra seca. Realitzat per *Carrutxa*, entitat que des de fa anys treballa en la recerca del patrimoni cultural del Priorat, amb publicacions monogràfiques, cursos, jornades, etc.
- 2006. *Primeres Jornades Priorat, quin paisatge quin futur*. El paisatge i el patrimoni natural, l'ús agrícola i la planificació urbanística, organitzades per la Plataforma del Priorat, la Universitat Rovira i Virgili i amb la col·laboració de l'Observatori del paisatge i la Direcció General d'arquitectura i paisatge.

- 2007. Segones jornades *Priorat, quin paisatge quin futur*. Urbanisme i paisatge; Paisatges Culturals.
- 2007. Neix l'associació PRIORITAT per impulsar la candidatura del Priorat a paisatge cultural patrimoni de la Humanitat.
- 2008: Terceres jornades *Priorat, quin paisatge quin futur*. Els valors del paisatge.
- 2008-2009. Actes de presentació del projecte de Priorat als pobles de la comarca. Inici dels treballs de recerca i redacció del primer dossier de candidatura.
- 2010. Presentació formal a la societat prioratina del projecte i dels continguts en què es basarà la candidatura del Priorat com a paisatge cultural
- 2010 Primer workshop "Paisatges agraris de la muntanya mediterrània, el Priorat" organitzat per Prioritat, Màster de gestió del paisatge de la Universitat Autònoma de Barcelona i l'Escola Superior d'Arquitectura de la Universitat Rovira i Virgili.

Podeu veure que el projecte no sorgeix del no-res ni de la improvisació, sinó que representa un pas més en un procés coherent i dinàmic, al qual us convidem a participar.

PRIORITAT, PRIORAT, PAISATGE CULTURAL, PATRIMONI MUNDIAL
(DDP-011)

Tal com us havíem avançat en articles anteriors, i tal com veureu en algun altre espai d'aquest mateix diari, aquesta setmana passada s'ha lliurat el primer document de candidatura al govern de la Generalitat.

Concretament, el pasat dia 13 de novembre es va lliurar al Conseller de Cultura, J. M. Tresserras la carta de sol·licitud per tal que a Generalitat assumexi aquest projecte que compta amb el consens de tota la comarca del Priorat.

Al Conseller se li va fer a mans els acords de conveni de col·laboració entre Priorat i Consell Comarcal, i l'acord del Consell d'alcaldes.

I un document, que us anirem reproduint i que en la seua introducció s'hi pot llegir:

1. Actuant localment, pensant universalment

Aquest primer document de presentació de la proposta de candidatura del Priorat per a ser inscrit, com a paisatge cultural agrari, a la Llista del Patrimoni Mundial de la UNESCO, té per objectiu exposar, de manera succinta, la viabilitat d'aquesta iniciativa. Això, tant pel que fa a les bases objectivables en què se sustenta, als arguments que s'adeqüen a les exigències de la UNESCO, i a les consideracions sociopolítiques i estratègiques que li confereixen oportunitat ara i aquí. Això significa que aquest document incorpora dos continguts complementaris: la demanda justificada de la societat civil i institucions locals prioratines per tal que el Govern de Catalunya faci seu aquest important projecte i n'assumeixi la presentació davant els òrgans estatals corresponents, i les argumentacions que sustenten aquesta proposta de candidatura.

2. Gestació i concreció de la proposta de candidatura

El Priorat és una comarca que ha entrat al segle XXI amb vigor econòmic i social, fruit de la reinterpretació i reactivació del seu potencial agrícola. I això, gràcies a la reavaluació d'aquest singular paisatge cultural dinàmic que s'ha sabut projectar cap al futur i cap a la innovació, sense maltractar els testimonis del passat, sense esborrar els coneixements i els gestos de la tradició, ni alterar els valors del seu patrimoni cultural. Sense renunciar, però, a la creativitat i a l'atreviment emprenedor. Això, en una etapa de creixement econòmic i en plena onada de globalització, només és possible si existeix un vincle i un respecte íntims entre la gent i el territori, entre la comunitat i els valors amb els quals s'identifica. A la comarca, avui dia, hi ha projecte de futur alhora que memòria i arrels.

En aquest context, aquest projecte neix en el territori, engendrat per la societat civil i assumit per totes les institucions locals i comarcals, pel sector associatiu tant com per l'econòmic i productiu. És un projecte del país i per al país. En aquest sentit, la candidatura s'ha

convertit en un generador de sinergies i sobretot d'enteses, de compromisos i d'esforços compartits. És també, en aquest aspecte, un model paradigmàtic, que respon de forma exemplar a la voluntat de la UNESCO per tal que les comunitats siguin els grans protagonistes en la identificació, salvaguarda i transmissió del patrimoni cultural i subjectes actius i fonamentals en la preparació de les candidatures.

Fruit de les dinàmiques locals i comarcals, i dels processos de reflexió i valoració del paisatge prioratí duts a terme els últims anys a la comarca, l'any 2006 va sorgir la idea de presentar la candidatura del Priorat com a Patrimoni Mundial. Al voltant d'aquesta proposta de candidatura va néixer, el 2007, l'associació PRIORITAT per respondre a la necessitat d'implicar el més ampli nombre d'institucions, entitats i persones en aquest projecte. Fins avui són ja gairebé quatre anys d'esforços i compromisos compartits que permeten garantir la consistència d'aquesta iniciativa i l'adhesió plena de la població prioratina.

Avui PRIORITAT la formen: la DOQ Priorat (617 viticultors), la DO Montsant (897 viticultors), l'Associació d'Oleicultors del Priorat (8 almàsseres), l'Associació de petits hotels i cases de pagès del Priorat (31 socis), l'Agrupació per a la restauració i el turisme rural al Priorat, la Unió de Pagesos del Priorat (220 socis), el Centre Quim Soler, la literatura i el vi (120 socis), el Centre d'estudis del Priorat, el Centre de documentació del patrimoni i la memòria (Carrutxa), el Consorci de la Serra de Llaberia, els ajuntaments de Gratallops, la Vilella Baixa, Marçà, Pradell i una quarantena de socis a títol individual, a més de les adhesions del Parc Natural de la serra de Montsant i de l'Ajuntament de Tarragona. No hi ha dubte que un alt percentatge de la totalitat de la població del Priorat, que tot just assoleix els 10.000 habitants, s'ha implicat en aquest projecte,.

El procés d'anàlisi i recerca seguit fins avui ha estat rigorós, ha defugit l'especulació i s'ha recolzat en tot moment en la utilització de documentació contrastada existent, sense apartar-se mai del marc exigít per la UNESCO. Aquesta tasca ha estat feta per una comissió tècnica assessorada per un grup d'experts amb dilatada experiència en la recerca i estudi del Priorat, així com en patrimoni mundial. La feina feta al llarg dels darrers mesos ha permès (re)elaborar i enriquir el discurs sobre els valors culturals del nostre territori. Això ha fet possible, d'una banda reafirmar la idoneïtat de la proposta i (re)descobrir el gran sentiment d'identitat i de continuïtat en el temps que aquest paisatge cultural procura a la comunitat prioratina. I, de l'altra, renovar el compromís per salvaguardar-lo i transmetre'l en les millors condicions a les generacions futures.

PRIORITAT, PRIORAT, PAISATGE CULTURAL, PATRIMONI MUNDIAL
(DDP-012)

El Priorat: un paisatge protegit

És ben conegut que la UNESCO atorga una gran importància a les garanties jurídiques de protecció dels béns que pretenen ser inscrits. Aquesta qüestió presenta no poques importants dificultats a moltes candidatures. El cas del Priorat pot representar una realitat modèlica i gairebé ideal pel que fa al marc jurídic de protecció vigent en el moment de la presentació de la candidatura, i això malgrat les millores que encara cal afegir al marc actual i a la seva aplicació. En efecte, existeix una quantitat important de figures de protecció que cobreixen no solament una gran part del territori que es proposa per a ser inscrit, sinó també una gran part del territori que es proposa com a entorn de protecció.

El Priorat integra la totalitat de tres espais naturals protegits i comparteix amb altres territoris veïns tres àrees protegides més, que formen part de la xarxa europea Natura 2000: Serra de Montsant, Serra de Llaberia, Muntanyes de Prades, Serres de Pradell - l'Argentera, Riu Siurana i planes del Priorat i Pas de l'Ase.

Montsant va ser declarat Parc Natural l'any 2002. La serra de Llaberia està gestionada per un consorci format pels municipis que la integren, constituït l'any 2004, i es troba en procés avançat el decret de declaració del Parc Natural de les Muntanyes de Prades, la qual cosa farà augmentar encara més la superfície d'aquest espai concret i de la superfície protegida al Priorat. En conjunt, la superfície d'espais naturals protegits arriba a 254 km², és a dir que abasta més de la meitat del territori. Si a aquests espais s'hi afegixen els sòls de protecció especial i territorial definits pel Pla Territorial Parcial del Camp de Tarragona (PTPCT), el resultat és que la superfície del territori que resta no subjecte a una protecció expressa només és de 69 km², o sia tan sols el 14 %. Les 13030,6 ha dels sòls de protecció del PTPCT relliguen els espais naturals protegits, tot conformant una veritable xarxa.

És important posar de relleu que totes aquestes figures de protecció existents al dia d'avui s'han aprovat i aplicat amb anterioritat a la proposta d'aquest projecte de candidatura. És a dir que no han estat dissenyades per satisfer els requeriments de la UNESCO. En aquest sentit, aquest marc jurídic demostra la gran coherència entre els valors argumentats per presentar la candidatura i els objectius que persegueixen des de fa anys les figures de protecció. Aquesta coincidència només és possible si existeix un vincle molt sòlid i profund entre la gent i el seu entorn.

Aquest marc existent, enguany caldrà completar-lo amb l'acabament del document marc que ha d'establir els criteris que ens hem de fixar entre tots per aconseguir els objectius de qualitat paisatgística que ens proposem d'aconseguir. Parlem, és clar, de la Carta del Paisatge

del Priorat, que està en la seua recta final i que, a partir del pla de participació que inclou i que hem de fer valdre, ha de recollir aquesta coherència i aquesta nova manera de entendre la gestió del nostre patrimoni paisatgístic singular i excepcional.

